
Locuitori din Bistrița participanți la Primul Război Mondial

[II]

Florin VLAȘIN
Dorin DOLOGA

Cuvinte cheie: primul război mondial, Bistrița, armata austro-ungară, front, invalizi de război

Mots clé: Première Guerre Mondiale, Bistrița, l'armée austro-hongroise, le front, blessés.

Majoritatea locuitorilor din Bistrița mobilizați în cadrul armatei austro-ungare în timpul primului război mondial au fost trimiși pe fronturile din Serbia și Galiția. Un număr mai mic dintre aceștia a ajuns pe fronturile din Italia și Franța. Ceea ce impresionează în primul rând sunt pierderile de vieți omenești. Pe lângă acest principal aspect, un altul este reprezentat de faptul că cei mobilizați și trimiși pe front au intrat în contact cu alte societăți, cu alt mod de organizare politică, socială, cu alt fel de mod de viață. Ei s-au întors de pe front cu alte idei, mai bune, sau mai puțin bune, pe care le-au răspândit printre cei de acasă. După primul război mondial lumea s-a schimbat. O revenire totală la situația de dinainte de primul război mondial nu a mai fost posibilă.

Redăm în continuare cazul unor locuitori din Bistrița participanți la primul război mondial:

KAPPEL ECSEM – s-a născut la 13.01.1881 în localitatea Șieu Sfântu. El era fiul lui Kappel Mihai și Kappel Rosa (născută Rosenfeld). La 06.10.1902 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 15.12.1905 a fost trecut în rezervă. La 12.04.1907 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Langauer Ester, născută la 12.07.1888, fiica lui Langauer Iancu și Langauer Rifka (născută Vizel). Împreună cu aceasta a avut opt copii: Marton, născut la 02.02.1908, Simion, născut la 26.05.1911, Sidonia, născută la 02.08.1914, Fani, născută la 05.09.1916, Rezike, născută la 13.06.1918, Desideriu, născut la 24.05.1920, Estera, născută la 02.06.1927 și Cili, născută la 25.09.1928. La 03.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 22 honvezi din Târgu Mureș și trimis pe front. În timpul luptelor de pe frontul din Rusia a fost rănit, fiind diagnosticat cu „paralizia completă a membrului superior drept consecutiv cu cicatricea aderentă a fosei supra claviculare și regiunea sub scapulară dreapta”. Ca urmare, la 12.01.1917 a fost demobilizat, iar la 25.11.1920 a fost reformat de către comisia medico-militară ca invalid de război¹.

KAUNDERT MIHAI – s-a născut la 25.12.1876. El era fiul lui Kaundert Mihai și Kaundert Catarina (născută Sculler). El a aparținut contingentului 1897. La 31.12.1900 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Roth Caterina, născută la 20.01.1881, fiica lui Roth Maria. Împreună cu aceasta a avut șase copii: Maria, născută la 24.03.1904, Mihai, născut la 12.09.1905, Sofia, născută la 20.08.1907, Ioan, născut la 28.06.1909, Samuel, născut la 12.10.1911 și Katarina, născută la 02.04.1918. El era de profesie zidar. La 15.08.1916 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. Din cauza condițiilor de pe front s-a îmbolnăvit de pneumonie, astfel încât la 08.03.1918 a fost demobilizat ca invalid de război. La 29.04.1918 a încetat din viață la Bistrița din cauza „trudelor de război”².

1 Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale (în continuare SJANBN), Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, dosar 1278, ff. 1-19.

2 Pneumoniei contractate în timpul cât s-a aflat pe front; SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, dosar 1282, ff. 1-20.

KAZIMIROVICS NICOLAE – s-a născut la 10.06.1887 în localitatea Rodna. El era fiul lui Kazimirovics Nicolae și Kazimirovics Ottilia (născută Binder). El nu a fost căsătorit. Ulterior s-a stabilit în orașul Bistrița. Profesia sa era aceea de calfă de măsur (tâmplar). El a aparținut contingentului 1909. La 15.09.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. În luna octombrie 1916 a căzut prizonier în timpul luptelor de pe frontul rusesc, iar în anul 1917 a dispărut ca prizonier de război în Rusia³.

KIRR IOAN – s-a născut la 20.07.1875 în localitatea Apoldu Mare (Apoldu de Sus). El era fiul lui Kirr Agnes. Profesia sa era aceea de calfă de pantofar. La 11.05.1901 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Kazimirovics Ida, născută la 20.09.1884 în localitatea Rodna, fiica lui Kazimirovics Nicolae și Kazimirovics Ottilia (născută Binder). Împreună cu aceasta a avut patru copii: Ioan Wilhelm, născut la 29.01.1902⁴, Otto, născut la 20.09.1907, Robert, născut la 18.09.1912 și Ida Ema, născută la 18.11.1915. La 27.10.1915 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 16 artilerie austro-ungară din Sibiu și trimis pe front. În anul 1916 a fost rănit în timpul luptelor din Munții Făgăraș. În ianuarie 1917 se afla internat în spitalul militar din Zagreb din Croația. La 13.07.1918 a încetat din viață în Spitalul de garnizoană nr. 23 din Zagreb din Croația, din cauza bolii „incomp. vitium cordis”⁵ și a fost îngropat la 16.07.1918 în cimitirul comun din Zagreb. Rămăasă văduvă, soția sa, Kirr Ida, s-a recăsătorit la 30.07.1919 cu Kolesnikov Serghei, născut în anul 1888 în localitatea Ploskoi din Ucraina, fiul lui Kolesnikov Cornel și Kolesnikov Agafia (născută Alcelina)⁶.

KLEIN GHEORGHE – s-a născut la 04.11.1873 în localitatea Bistrița. El era fiul lui Klein Gheorghe și Klein Sofia (născută Theiss). A aparținut contingentului 1894. La 11.08.1906 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Gottfried Rosina, născută la 08.06.1882, fiica lui Gottfried Ioan și Gottfried Maria (născută Rau). Împreună cu aceasta a avut doi copii: Gheorghe, născut la 26.10.1907 și Maria, născută la 17.02.1910. El era de profesie calfă de zidar. La 03.11.1915 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 08.07.1916 a încetat din viață în timpul luptelor de pe front⁷.

KRAUS OSCAR CAROL – s-a născut la 15.10.1876 în orașul Bistrița. El era fiul lui Kraus Traugott și Kraus Regina (născută Holzträger). Profesia sa era aceea de măcelar. În luna octombrie 1897 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej. În luna decembrie 1897 a fost înaintat la gradul de fruntaș, în octombrie 1898 la gradul de caporal, în mai 1899 la gradul de sergent, iar în decembrie 1899 a fost trecut în rezervă. La 16.12.1905 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Kraus Ottilia, născută la 19.07.1887, fiica lui Kraus Ioan și Kraus Luisa (născută Frideric). Împreună cu aceasta a avut trei copii: Carol Fridric, născut la 07.04.1907, Gertrud Ottilia, născută la 06.12.1908 și Erich Traugott, născut la 04.11.1913. La 03.08.1914 a fost mobilizat ca sergent în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, în luna august 1914 a fost înaintat la gradul de plutonier, iar ulterior a fost trimis pe front. În luna decembrie 1914 a căzut prizonier în timpul luptelor de pe frontul rusesc, iar în februarie 1915 a dispărut ca prizonier de război în Rusia⁸.

KRAUSS OTTO – s-a născut în anul 1892 în localitatea Boița din Județul Hunedoara. El era fiul lui Kraus Gustav și Kraus Luiza. A luat parte la primul război mondial ca ofițer activ, devenind invalid de război. La 31.05.1920 a fost trecut în retragere cu gradul de căpitan. La 19.12.1921 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Richter Hermina, născută în anul 1901 în localitatea Șieu Măgheruș, dar nu a avut copii împreună cu aceasta⁹.

LEBOVICI ITZIG – s-a născut în anul 1884. El era fiul lui Lebovici Iosif și Lebovici Pepi (născută Tobac). În luna octombrie 1906 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 85 infanterie austro-ungară din Sighetul Marmației, iar în septembrie 1909 a fost trecut în rezervă. La 30.08.1913 s-a căsătorit în localitatea Reghin (Reghinul Săsesc) cu Karpelesz Herieta, născută la 19.08.1888, fiica lui Karpelesz Abraham și Karpelesz Eszter (născută Bernat). Împreună cu aceasta a avut un copil, Iosif, născut la 11.12.1911. Ulterior s-a stabilit împreună cu familia în orașul Bistrița. La 02.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 85 infanterie austro-ungară din Sighetul Marmației și trimis pe front. În luna mai 1915 a dispărut în timpul luptelor de pe front¹⁰.

3 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1284, ff. 1-13.

4 A încetat din viață la 04.01.1919.

5 Afecțiune cardiacă.

6 SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, dosar 1290, ff. 1-20.

7 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1297, ff. 1-15.

8 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1311, ff. 1-12.

9 *Ibidem*, inv. 618, dosar 2699, ff. 1, 6, 7.

10 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1357, ff. 1-11.

LEHRACH CAROL FRIDERIC – s-a născut la 09.09.1900 în orașul Bistrița. El era fiul lui Lehrach Carol și Ritzinger Maria. Profesia sa era aceea de funcționar. În timpul primului război mondial a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. În timpul luptelor a fost rănit, fiind diagnosticat cu „amputația membrului inferior stâng în treimea inferioară a gambei și a membrului inferior drept prin dezarticulația genunchiului”. Ca urmare, a fost demobilizat și lăsat la vatră ca invalid de război¹¹.

LEVEI ANDREI – s-a născut la 14.03.1886 în localitatea Șintereag. El era fiul lui Levei David și Zsigmond Susana. La 11.02.1912 s-a căsătorit în localitatea Șintereag cu Kertész Elisabeta, născută la 01.10.1895, fiica lui Kertész Francisc și Szabó Ana. Împreună cu aceasta a avut patru copii: Elisabeta, născută la 24.11.1912, Andreea, născută la 27.11.1914, Francisc, născut la 14.01.1917 și Margareta, născută la 11.02.1919. El s-a stabilit împreună cu familia în orașul Bistrița. Profesia sa era aceea de aprod la tribunal. În timpul primului război mondial a fost mobilizat ca și caporal în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. În timpul luptelor de pe front a devenit invalid, fiind diagnosticat cu „rigiditatea încheieturii umărului drept”¹².

LORENZ IOAN – s-a născut la 20.09.1893 în orașul Bistrița. El era fiul lui Lorenz Mihai și Lorenz Maria (născută Mureșan). El era de meserie dulgher. La 10.02.1919 s-a căsătorit în localitatea Sărata cu Nief Maria, născută la 24.12.1899, fiica lui Nief Ioan și Nief Maria (născută Ungar). Împreună cu aceasta a avut doi copii: Maria, născută la 01.11.1919 și Ioan, născut la 10.02.1923. În luna octombrie 1915 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 12 pioneri austro-ungar, iar în aprilie 1916 a plecat pe front. În luna decembrie 1916 a „devenit prin îngheț” invalid de război. Din cauza condițiilor de pe front s-a îmbolnăvit de tuberculoză pulmonară. Ca urmare, în luna noiembrie 1918 a fost demobilizat și lăsat la vatră¹³. El a fost frate cu Lorenz Mihai (vezi mai jos).

LORENZ MIHAI – s-a născut la 24.12.1891. El era fiul lui Lorenz Mihai și Lorenz Maria (născută Mureșan). Profesia sa era aceea de calfă de dulgher. La 05.04.1914 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Franz Sofia, născută la 31.01.1893, fiica lui Franz Ioan și Franz Sofia (născută Kisch). Împreună cu aceasta a avut un copil, Sofia, născută la 10.04.1914. În luna octombrie 1912 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar în vara anului 1913 a fost înaintat la gradul de caporal. În luna iulie 1914 a fost mobilizat și trimis pe front. La 12.11.1914 a căzut prizonier în timpul luptelor de pe frontul din Rusia. La 22.01.1917 a încetat din viață ca prizonier de război în orașul Irkutsk din Siberia. Rămasă văduvă, soția sa, Lorenz Sofia, s-a recăsătorit la 26.06.1921 în orașul Bistrița cu Emrich Ioan, născut la 01.03.1890, fiul lui Emrich Gheorghe și Emrich Katarina (născută Everth)¹⁴. El a fost frate cu Lorenz Ioan (vezi mai sus).

LÓW IOAN – s-a născut la 30.04.1882 în orașul Bistrița. El era fiul lui Lów Rosina. În luna octombrie 1903 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița. În luna decembrie 1903 a fost înaintat la gradul de caporal, în martie 1904 la gradul de sergent, iar în septembrie 1906 a fost trecut în rezervă. El era de profesie sergent al orașului. La 22.09.1906 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Spaner Ecaterina, născută la 29.03.1886, fiica lui Spaner Martin și Spaner Maria (născută Hendel). Împreună cu aceasta a avut patru copii: Maria, născută la 27.08.1907, Ioan, născut la 29.08.1909, Catarina, născută la 04.08.1911 și Martin, născut la 15.02.1914. La 04.08.1914 a fost mobilizat ca sergent în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 08.12.1914 a încetat din viață în timpul luptelor de pe front. Rămasă văduvă, soția sa, Lów Ecaterina, a încetat din viață la 02.10.1928 din cauza unui cancer la uter. Ca tutore al minorilor orfani de ambii părinți Ioan, Catarina și Martin, a fost numit Ioan Lickner¹⁵.

LÓWI MAIER – s-a născut la 15.12.1872 în localitatea Prundu Bârgăului. El era fiul lui Lówi Natan și Lówi Brandl (născută Hirschberg). În luna octombrie 1893 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar în decembrie 1893 a fost trecut în rezervă. El se ocupa cu comercializarea sticlei. La 19.06.1899 s-a căsătorit în localitatea Jelna cu Harnig Jente, născută la 12.07.1872, fiica lui Harnig Solomon și Harnig Kaile (născută Menesch). Împreună cu aceasta a avut patru copii: Natan, născut în decembrie 1899, Berta, născută în martie 1903, Iacob Farcaș, născut la 22.06.1908 și Sali, născută la 24.07.1912. El s-a stabilit împreună cu familia în orașul Bistrița. La 04.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 03.06.1917 a dispărut în timpul luptelor de pe front¹⁶.

11 *Ibidem*, inv. 618, dosar 2894, ff. 1, 2, 4, 16, 33, 45-48.

12 *Ibidem*, inv. 618, dosar 2887, ff. 2, 4-12.

13 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1378, ff. 1-16.

14 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1380, ff. 1-14.

15 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1385, ff. 1-24.

16 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1383, ff. 1-14.

LUCA IOAN – s-a născut la 05.06.1875. El era fiul lui Luca Mitru și Giurgean Zamfira. Profesia sa era aceea de cărămidar. El locuia în orașul Bistrița, pe valea Jelnei. În anul 1898 s-a căsătorit în localitatea Budacul de Jos cu Pușcaș Maria, născută la 01.10.1878 în localitatea Buduș, fiica lui Pușcaș Florea și Pop Maria. Împreună cu aceasta a avut trei copii: Ioan, născut la 15.02.1899, Fira, născută la 13.11.1900 și Susana, născută la 12.05.1904. La 05.10.1899 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar la 02.12.1899 a fost trecut în rezervă. La 04.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. În urma condițiilor de pe front s-a îmbolnăvit de tuberculoză pulmonară, iar în luna septembrie 1918 a fost demobilizat și lăsat la vatră. La 04.02.1919 a încetat din viață din cauza tuberculozei pulmonare¹⁷.

LUP MITRU – s-a născut la 09.04.1885. El era fiul lui Lup Mitru și Lup Zamfira (născută Nagy). Profesia sa era aceea de zidar. În luna octombrie 1907 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar în septembrie 1909 a fost trecut în rezervă. La 20.11.1910 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Zăgrean Veronica, născută la 05.12.1888, fiica lui Zăgrean Ioan și Zăgrean Ana (născută Rebrîșorean). Împreună cu aceasta a avut un copil, Maria, născută la 08.02.1914. La 04.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. La 28.10.1914 a încetat din viață în timpul luptelor de la Krovnik¹⁸.

MAIER SAMOILĂ – s-a născut la 08.01.1876. El era fiul lui Maier Andrei și Maier Pepi. Profesia sa era aceea de comerciant. La 07.10.1899 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar în luna decembrie 1899 a fost trecut în rezervă. La 03.06.1906 s-a căsătorit în localitatea Șomcuta cu Fülöp Regina, născută în luna martie 1876, fiica lui Fülöp Mihai și Fülöp Berta (născută Sparing). Ulterior s-a stabilit în orașul Bistrița. El nu a avut copii împreună cu soția sa, dar a crescut-o pe Elena, care era fiica surorii sale. La 03.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița. În luna septembrie 1914 a fost transferat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. Din cauza condițiilor de pe front s-a îmbolnăvit, iar în luna iunie 1917 a fost demobilizat, fiind diagnosticat cu „bronșită gravă și pleurezie¹⁹ seacă”²⁰.

MAIER SIMON LEIB – era fiul lui Maier Iacob și Maier Mina. Profesia sa era aceea de comerciant. El a aparținut contingentului 1893. A fost căsătorit și a avut împreună cu soția sa patru copii: Ana, născută la 21.05.1920, Baruch, născut la 02.01.1923, Magdalena, născută la 29.12.1925 și Avram, născut la 14.10.1928. În timpul primului război mondial a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. În timpul luptelor de pe front a fost rănit, fiind diagnosticat cu „paralizia nervului cubital stâng cu atrofia interosoșilor consecutiv unei răniri în treimea inferioară a antebrațului stâng și lipsa de substanță osoasă în osul cubitus stâng în treimea inferioară”. Ca urmare, a fost demobilizat și lăsat la vatră ca invalid de război²¹.

MAIEROVICI MARTIN – s-a născut în anul 1889. El era fiul lui Maierovici Herș și Maierovici Margareta. Profesia sa era aceea de comerciant. El a aparținut contingentului 1911. În timpul primului război mondial a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 85 infanterie austro-ungară din Sighetul Marmației și trimis pe frontul din Rusia. Afecțiunea de care suferea a fost agravată din cauza condițiilor grele de pe front. El a fost diagnosticat cu „dispepsie hipersistemică a dinților și măselelor maxilarului inferior”²².

MAJOR ARON s-a născut la 17.10.1894 în localitatea Dealu. El era fiul lui Major Ferencz și Major Agnes. În timpul primului război mondial a fost mobilizat ca soldat în cadrul armatei austro-ungare și trimis pe front. La 17.08.1917 a fost rănit la genunchiul drept, fiind diagnosticat cu „semianchiloza genunchiului drept după plagă de război”. Ca urmare a fost demobilizat și lăsat la vatră. La 03.02.1918 s-a căsătorit în localitatea Dealu cu Balazs Berta, născută la 22.07.1898 în localitatea Dealu, fiica lui Balazs Ferencz și Balazs Terezia. Împreună cu aceasta a avut cinci copii: Gherghe, născut în anul 1919, Vențel, născut în anul 1921, Ana, născută în anul 1931, Margareta, născută în anul 1933 și Vasile, născut în anul 1933. Ulterior s-a stabilit împreună cu familia în orașul Bistrița²³.

MAN GHEORGHE – s-a născut la 13.10.1882 în localitatea Cosma. El era fiul lui Man Avram și Man Anica. Ulterior s-a mutat în orașul Bistrița. El a aparținut contingentului 1904. În anul 1905 s-a căsătorit cu Csalner Ma-

17 *Ibidem*, inv. 805, dosar 2825, ff. 2-4, 8-10, 13, 14, 18.

18 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1408, ff. 1-13.

19 Afecțiune respiratorie caracterizată prin inflamarea membranei care acoperă plămânii și căptușește cavitatea toracică.

20 SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, ff. 10, 49, 58, 0, 61.

21 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1524, ff. 3, 7, 12.

22 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1448, ff. 1, 8.

23 *Ibidem*, inv. 618, ff. 3, 7, 8, 19-21, 29.

ria. La 15.08.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 62 infanterie austro-ungară din Târgu Mureș și trimis pe frontul din Galiția. La 20.10.1914 a fost rănit în timpul luptelor de la Lemberg și internat în spitalul din Nyiregyháza²⁴. În urma răniilor suferite a fost diagnosticat cu „semianchiloza cotului drept”. Ca urmare, a fost demobilizat și lăsat la vatră ca invalid de război²⁵.

MANDT IOAN – s-a născut la 28.09.1884. La 03.10.1905 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița. În luna decembrie 1905 a fost înaintat la gradul de fruntaș, iar în luna aprilie 1906 la gradul de caporal. În luna septembrie 1908 a fost trecut în rezervă. La 31.01.1909 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Weident Maria, născută la 05.03.1887, fiica lui Weident Ioan și Weident Maria (născută Penteker). Împreună cu aceasta a avut un copil, Mihail, născut la 07.05.1906. La 01.08.1914 a fost mobilizat ca și caporal în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. În luna septembrie 1914 a fost înaintat la gradul de sergent. La 29.10.1914 a încetat din viață în timpul luptelor de pe Muntele Iankow din Galiția. Rămasă văduvă, soția sa, Weident Maria, s-a recăsătorit la 16.04.1921 în orașul Bistrița cu plutonierul Magda Vasile, născut la 08.03.1890, fiul lui Magda Gheorghiu și Magda Sănea (născută Filip)²⁶.

MARCOVICI IACOB – a fost fiul lui Marcovitz Iosif și Marcovitz Maria. El s-a căsătorit în anul 1912 cu Iacob Eugenia. Împreună cu aceasta a avut patru copii. În timpul primului război mondial a fost mobilizat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. În luna iunie 1915 a fost „rănit prin arme de foc în pânțele”. El a fost diagnosticat cu „calus la creasta iliacă dreaptă și cicatrice transversală în aceeași regiune”. Ca urmare, a fost demobilizat și lăsat la vatră ca invalid de război²⁷.

MARCOVICI ISAC – s-a născut la 13.04.1891. El era fiul lui Marcovici Iosif și Marcovici Cecilia (născută Salomon). Profesia sa era aceea de zugrav. În luna octombrie 1912 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița. La 30.03.1915 s-a căsătorit în orașul Sfântu Gheorghe cu Fruchter Elena, născută la 20.03.1877, fiica lui Fruchter Isac și Fruchter Zali (născută Friedman). Împreună cu aceasta a avut trei copii: Martin, născut la 03.03.1912²⁸, Iosif, născut la 01.04.1915 și Serena, născută la 12.05.1917. Între timp s-a stabilit împreună cu familia în orașul Bistrița. În luna iulie 1914 a fost mobilizat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița. În luna august 1914 a fost înaintat la gradul de caporal, iar apoi a fost trimis pe front. În timpul luptelor de pe front din ianuarie 1916 a fost „vulnerat²⁹ de împușcătură”. După tratament a fost diagnosticat cu „paralizia membrului superior stâng de origine medulară (Patt)”. Ca urmare, în luna aprilie 1916 a fost demobilizat și lăsat la vatră ca invalid de război³⁰.

MARCU PAVEL – s-a născut la 06.01.1887. El era fiul lui Marcu Mitru și Marcu Nastasia (născută Aldorfan). La 07.10.1909 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar în decembrie 1909 a fost trecut în rezervă. La 19.02.1910 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Enceanu Maria, născută la 27.02.1893, fiica lui Enceanu Mihail și Enceanu Florica (născută Bilegan). Împreună cu aceasta a avut unsprezece copii: Pavel, născut la 01.04.1912, Maria, născută la 14.07.1914, Ana, născută la 22.11.1915, Alexandru, născut la 08.02.1918, Mitru, născut la 09.04.1920, Elena, născută la 28.11.1921, Floarea, născută la 10.10.1923, Ioan, născut la 18.02.1925, Leontina, născută la 22.03.1927, Rafila, născută la 17.09.1929 și Emil, născut la 04.03.1933. La 13.07.1914 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. În luna septembrie 1914 a fost rănit în timpul luptelor de pe front, fiind diagnosticat cu „luxația în afară a mâinii stângi cu lipsa de substanță osoasă în treimea inferioară a radiusului”. Ca urmare, la 21.10.1914 a fost demobilizat și lăsat la vatră ca invalid de război³¹.

MAROSCHER ARNOLD – s-a născut la 06.09.1872 în orașul Reghin. El era fiul lui Maroscher Gheorghe și Maroscher Catharina (născută Brenner). Profesia sa era aceea de curelar. În luna octombrie 1894 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar, iar în septembrie 1897 a fost trecut în rezervă. La 25.05.1899 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Muller Berta, născută la 18.06.1869, fiica lui Muller Ioan și Muller Ana (născută Binder). Îm-

24 Oraș în NE Ungariei.

25 SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, dosar 1451, ff. 3, 4, 12.

26 *Ibidem*, inv. 805, ff. 2-6.

27 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1468, ff. 1, 7, 8.

28 Acesta s-a născut înainte de căsătorie, dar a fost recunoscut de Marcovici Isac ca fiu al său.

29 Rănit.

30 SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, dosar 1467, ff. 9-12, 14, 23, 34, 39-42, 48.

31 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1469, ff. 8, 17-23, 27 și inv. 618, dosar 3319, ff. 6, 11, 13-16 și dosar 3254, ff. 3, 5, 19, 21, 28.

preună cu aceasta a avut patru copii: Berta, născută la 25.03.1900, Arnold, născut la 06.06.1902, Adela, născută la 20.01.1904 și Frieda, născută la 02.01.1910. La 03.08.1914 a fost mobilizat ca și caporal în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe frontul din Serbia. La 18.09.1914 a trimis ultima scrisoare de pe front, după care a dispărut³².

MARX MIHAIL – a fost funcționar la Administrația Financiară Timișoara începând cu 01.09.1902 și până la 01.08.1914. El a fost căsătorit cu Hirsch Sofia, născută în anul 1886 în localitatea Vârșeț³³. La 01.08.1914 Marx Mihail a fost mobilizat în cadrul armatei austro-ungare și trimis pe front. La 21.02.1918 acesta a încetat din viață în timpul luptelor de pe front. El a avut gradul de locotenent. Rămasă văduvă, soția sa, Marx Sofia, a locuit în perioada 1930-1937 în orașul Bolgrad, în Județul Ismail din Basarabia, iar apoi s-a mutat în orașul Bistrița³⁴.

MATHE SANDOR – a fost căsătorit cu Mathe Rozalia. În timpul primului război mondial a fost mobilizat în cadrul armatei austro-ungare și trimis pe front. În anul 1915 a dispărut în timpul luptelor de pe frontul din Galiția³⁵.

MĂRCAN SIMION – s-a născut la 02.06.1882 în localitatea Feleac. El era fiul lui Mărcan Ioan și Mărcan Domnița (născută Petraș). În luna octombrie 1903 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Batalionului 23 vânători austro-ungar din Târgu Mureș, iar în luna septembrie 1906 a fost trecut în rezervă. La 16.02.1907 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Marcu Ana, născută la 06.06.1882, fiica lui Marcu Todor și Marcu Lidia (născută Ciont). Împreună cu aceasta a avut trei copii: Todor, născut la 04.01.1905, Alexandru, născut la 21.06.1907 și Pavel, născut la 10.11.1908. La 22.05.1911, soția sa, Mărcan Ana, a încetat din viață din cauza unei tuberculoze pulmonare. La 02.08.1914 Mărcan Simion a fost mobilizat ca soldat în cadrul Batalionului 23 vânători austro-ungar din Târgu Mureș și trimis pe front. La 15.02.1915 a trimis ultima scrisoare de pe front, după care a dispărut în timpul luptelor. Cei trei copii au rămas orfani de ambii părinți³⁶.

MOIȘAN IOAN – a fost căsătorit cu Moișan Teodora din localitatea Rusu Bârgăului, născută în anul 1883. În timpul primului război mondial a fost mobilizat ca soldat în cadrul armatei austro-ungare și trimis pe front. În timpul luptelor din primul război mondial a încetat din viață. Rămasă văduvă, soția sa, Moișan Teodora, s-a stabilit în anul 1938 în orașul Bistrița³⁷.

MOLDOVAN ALEXANDRU – s-a născut la 07.06.1885. El era fiul lui Moldovan Nicolae și Moldovan Ana (născută Berci). Meseria sa era aceea de chelner. La 21.01.1909 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Kristof Luiza, născută la 03.05.1892, fiica lui Kristof Ludovic și Kristof Maria (născută Szabo). Împreună cu aceasta a avut un copil, Alexandru, născut la 20.10.1909. În timpul primului război mondial a fost mobilizat în cadrul armatei austro-ungare și a efectuat serviciul militar în cadrul Depozitului militar nr. 12 din Sibiu. La 10.11.1918 s-a înapoiat acasă din Spitalul de rezervă de la Sibiu, iar la 18.11.1918 a încetat din viață din cauza aprinderii de plămâni de care suferea³⁸.

MOLDOVAN (BREȘFELEAN) NICOLAE – s-a născut la 03.07.1873 în orașul Bistrița. El era fiul lui Moldovan Nicolae și Moldovan Raveca (născută Lup). În luna octombrie 1894 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej, iar în luna septembrie 1896 a fost trecut în rezervă. La 19.02.1903 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Hopârcă Floarea, fiica lui Hopârcă Ioan și Hopârcă Maria (născută Bilegan). Împreună cu aceasta a avut trei copii: Pavel, născut la 02.07.1906, Ioan, născut la 12.04.1911 și Susana, născută la 28.06.1913. În luna mai 1915 a fost mobilizat în cadrul Regimentului 32 honvezi din Dej și trimis pe front. În luna octombrie 1916 a fost transferat în cadrul Regimentului 29 honvezi. În luna noiembrie 1918 a căzut prizonier în timpul luptelor de pe frontul din Italia. La 15.05.1919 a încetat din viață în spitalul Legiunii Române din orașul Avezzano de lângă Roma, din cauza unei aprinderi de plămâni³⁹.

MOLDOVAN ȘTEFAN – s-a născut la 08.12.1892. El era fiul lui Moldovan Ștefan. În timpul primului război mondial a fost mobilizat în cadrul armatei austro-ungare și trimis pe front. În timpul luptelor de pe front a fost rănit. După tratament a fost diagnosticat cu „cicatrice profundă aderentă pe fesa dreaptă și anchiloza coxo-femu-

32 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1479 B, ff. 3-6, 8.

33 Oraș aflat în Serbia la granița cu România.

34 SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, inv. 805, dosar 1486, f. 16.

35 *Ibidem*, inv. 618, dosar 3164, f. 4.

36 *Ibidem*, inv. 805, ff. 3-9.

37 *Ibidem*, inv. 618, dosar 3399, ff. 13-15.

38 *Ibidem*, inv. 805, ff. 8, 10-15.

39 *Ibidem*, inv. 815, dosar 1595, ff. 3-8, 16, 18.

rală cu scurtare de 2,5 cm a membrului inferior drept”. La 11.05.1918 s-a căsătorit în orașul Bistrița cu Năsăudean Maria, născută la 20.09.1897⁴⁰.

MOLDOVAN VASILE – s-a născut la 02.07.1881. El era fiul lui Moldovan Mihăilă și Moldovan Fira (născută Urs). Meseria sa era aceea de zidar. El a aparținut contingentului 1903. La 23.02.1907 s-a căsătorit cu Doroftei Maria, născută la 04.10.1889, fiica lui Doroftei Mitru și Doroftei Maria (născută Pascu). Împreună cu aceasta a avut patru copii: Maria, născută la 28.04.1908, Vasile, născut la 25.08.1910, Valer, născut la 07.09.1912 și Justin, născut la 20.03.1915. La 15.03.1915 a fost mobilizat ca soldat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. La 01.11.1918 a fost demobilizat, iar 15.05.1920 a fost reformat ca invalid de război, cu diagnosticul „infiltrație în grad mare a piciorului drept cu dureri violente, tulburări funcționale ale mâinii drepte în grad mic în urma degerăturii”, afecțiune suferită în timpul luptelor de pe frontul din Italia din anul 1918. La 17.11.1921 a încetat din viață din cauza unei demențe acute⁴¹.

MUNTEAN TOADER – s-a născut la 17.03.1870. El era fiul lui Muntean Ioan și Muntean Ana (născută Țiboc). Meseria sa era aceea de calfă de măsar⁴². El a aparținut contingentului 1891. În anul 1897 s-a căsătorit în localitatea Șieu Odorhei cu Lorenț Maria, fiica lui Lorenț Jacob și Lorenț Anica (născută Olah). În timpul primului război mondial Muntean Toader a fost mobilizat în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe front. În timpul luptelor de pe front a dispărut. Rămasă văduvă, soția sa, Muntean Maria, s-a stabilit în orașul Bistrița⁴³.

MUREȘAN GHEORGHE – s-a născut la 12.01.1883 în localitatea Nicula. El era fiul lui Mureșan Condrate și Mureșan Anica. Meseria sa era aceea de croitor. El a aparținut contingentului 1904. La 31.07.1914 a fost mobilizat ca și caporal în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe frontul din Serbia. La 23.08.1914 a fost internat în spitalul din Zagora. În luna septembrie 1914 a fost mutat în spitalul din Petrinia, din Croația. În luna mai 1915 a revenit la Regimentul 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, de unde e fost demobilizat și lăsat la vatră, fiind diagnosticat cu „calus vicios la nivelul coapsei drepte”⁴⁴.

MUREȘAN IOAN – s-a născut la 15.02.1882 în localitatea Florești. El era fiul lui Mureșan Nicolae și Mureșan Irina. A fost căsătorit cu Floarea Mureșan. La 09.05.1904 a fost încorporat pentru satisfacerea stagiului militar în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița, iar la 10.05.1904 s-a prezentat la unitatea militară. La 16.06.1905 a fost înaintat la gradul de fruntaș onorific, iar la 26.11.1905 a fost ridicat la gradul de fruntaș-caporal onorific. La 26.02.1906 a fost înaintat la gradul de caporal, iar la 16.06.1906 a fost ridicat la gradul de sergent onorific. Odată cu terminarea stagiului militar, la 01.05.1907 a fost reangajat, funcționând ca și subofițer până la izbucnirea primului război mondial. La 15.06.1907 a fost înaintat la gradul de sergent, la 01.10.1910 la gradul de plutonier onorific, iar la 01.07.1913 a fost ridicat la gradul de plutonier. La 01.07.1914 a fost mobilizat ca și plutonier în cadrul Regimentului 63 infanterie austro-ungară din Bistrița și trimis pe frontul din Galiția. Împreună cu regimentul a luat parte în anul 1915 la luptele de pe frontul din Galiția, în anul 1916 la cele de pe frontul din Serbia, în anul 1917 la luptele de pe frontul din Italia, iar în anul 1918 a activat la Centrul de instrucție al Armatei a VI-a de pe frontul din Franța. La 14.10.1914 a fost rănit la mâna stângă în timpul luptelor de pe front. La 01.09.1914 a fost înaintat la gradul de plutonier major, iar la 11.11.1918 la gradul de ajutor de sublocotenent. A fost decorat de mai multe ori și a fost citat prin ordin de zi pe corp de armată pentru fapte de vitejie. La 20.11.1918 s-a înscris ca ajutor de sublocotenent în cadrul Gărzii Naționale din Bistrița. La 17.01.1919 s-a înscris în Compania Bistrița a Regimentului 7 de jandarmi. În perioada 01.12.1919-01.04.1920 a urmat cursurile Școlii de șefi de secție de jandarmi de la Oradea. La 20.05.1920 a fost numit șef de secție la Compania de jandarmi Bistrița, iar la 07.11.1922 a fost transferat la Batalionul de instrucție al Regimentului 10 jandarmi. La 12.11.1922 a fost transferat la Compania de jandarmi Hotin, la 23.03.1923 s-a înscris în cadrul Regimentului 84 infanterie din Bistrița, iar la 01.05.1928 a fost trecut în rezervă⁴⁵.

(Va urma)

40 *Ibidem*, inv. 618, dosar 3099, ff. 14-15, 18, 34, 35.

41 *Ibidem*, inv. 815, dosar 1622, ff. 1-18.

42 Calfă de tâmplar.

43 SJANBN, Fond *Invalizi, orfani și văduve de război*, dosar 1694, ff. 4, 5.

44 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1704, ff. 2, 3, 5.

45 *Ibidem*, inv. 805, dosar 1706, ff. 1, 8.

Les habitants de Bistrița participants à la Première Guerre Mondiale

(Résumé)

Pendant la Première Guerre Mondiale les habitants de Bistrița ont été mobilisés, principalement, dans le Régiment 63 austro-hongrois d'infanterie de Bistrița et dans le Régiment 32 honved de Dej. Mais les habitants de Bistrița ont été mobilisés aussi dans d'autres régiments: le Régiment 2 austro-hongrois d'infanterie de Brașov, le Régiment 62 austro-hongrois d'infanterie de Târgu Mureș, le Régiment 82 austro-hongrois d'infanterie d'Odorheiu Secuiesc, le Régiment 85 austro-hongrois d'infanterie de Sighetul Marmăției, le Régiment 12 honveds de Satu Mare, le Régiment 22 honveds de Târgu Mureș, les régiments 25 honveds, 29 chasseurs, 9 cavalerie ou 16 obusiers de Sibiu et dans le Bataillon 23 chasseurs de Târgu Mureș. Leur nationalité était très diverse: roumains, allemands, juifs, hongrois. Pendant les combats, plusieurs ont perdu leur vie ou ont été blessés, d'autres sont disparus sur le champ de bataille.

Bistrița, august 1915, plecarea cu trenul a Regimentului 63 infanterie austro-ungară

Sursa: Arhivele Naționale ale României, Colecția Fototecă, Album 324, f. 44

Bistrița, august 1915, plecarea cu trenul a Regimentului 63 infanterie austro-ungară

Sursa: Arhivele Naționale ale României, Colecția Fototecă, Album 324, f. 45

17.09.1915, ofițeri și soldați din Regimentul 63 infanterie Bistrița

Sursa: Arhivele Naționale ale României, Colecția Fototecă, Album 324, f. 50